

Arnes, simfonia de colors, d'aigua i de muntanya

Simfonia de colors, d'aigua, de muntanya i l'aire que bufa de ponent i que els arnerols -nom gentilici de la seva gent- coneixen com a *cerç*, és el que percep el foraster que per primer cop arriba a la població d'Arnes. A més de com n'és, de sa, el vent, les excursions de muntanya fan la delícia dels caminants per les sendes enrocades; l'aigua clara que discorre pels rius Estrets i Algars, saltant d'un toll a l'altre, la delícia dels banyistes; l'observança dels majestuosos rocambs del Port, decorat de bells racons, rodejats de flors exòtiques, i olors vegetals, fontetes amagades davall dels singles verticals, la glòria dels escaladors. Pins exuberants rojals i negrals, tot compaginat per la bellesa que entra pels ulls que observen i per l'aire que s'hi respira, harmònica conjunció de l'aire net i bellesa del paisatge.

El goig del visitant neix observant un poble bonic, amb el nucli medieval declarat conjunt històric i d'interès cultural, on els cotxes poden entrar, per algun dels seus carrers, però no sortir-ne fàcilment. Només

els caminants hi poden circular, entre pedres antigues d'una alqueria àrab d'antuvi i els cristians repobladors que l'hagueren de defensar quan les ràtzies mores baixaven dels refugis dels Ports per subministrar-se d'aliments.

Això és Arnes, on en temps no gaire llunyans s'olorava la delícia de la mel quan l'aroma emergia de les cases caminant pels carrers. Fins i tot el seu topònim deriva de la mel! L'arna és el recipient on les abelles disposen l'essència del romaní, l'espígol, la farigola, el polioli, la savorija, el timó, i tant de flors oloroses que omplen i vegeten el territori. Arnes és el plural d'*arna* (lloc de moltes arnes), també coneguda com a *rusc*, *baso*, *arnot*, *suro* i *caixa*, d'on els abellers eixamenaven la bresca i, amb el fumador, expulsaven les abelles, i d'on s'extreu la dolça menja. És el nom de diferents dipòsits d'on els abellers recapten la mel que d'antuvi es venia arreu dels pobles de la Corona d'Aragó, i amb la farina de la qual es feien pastissos quan el sucre era escàs i la mel regalimava com a producte de dona nom

a la vila, i ensucrava mantecados, coc de mel, borraïnes amb mel i casquetes. I de la mel s'elabora el magnífic licor "l'Hidromel", que ressuscita els morts.

El turisme ha transformat la vida de la vila gràcies a la simfonia harmònica de tanta bellesa. Al seu entorn, disposa d'una dotzena de cases rurals i d'un gran vilar amb desenes d'habitacions, proveït d'instal·lacions de tota mena per albergar els viatgers més exigents i gaudir de tanta riquesa natural. Un càmping als Ports i un restaurant casolà de gran anomenada, Can Barrina. Han passat d'una economia agrícola sense futur clar a un turisme viu. Segueixen conreant olis d'oliva de gran qualitat, ametlles i avellanes, i vinyes que produeixen vins de bouquet deliciós, per l'aroma i sabor, i també alguns abellers que mantenen les arnes i elaboren la mel, i els pasturats casolans de carns saboroses, d'animals nodrits de les sanes herbes i els arbusts del territori. L'economia es transforma i n' emergeix una gent diferent per un nou concepte de vida

canviant.

El poble que l'any 1930 va arribar als 1.600 habitants, ara s'ha reduït a una tercera part. La Guerra Civil, la manca de pluges, les glaçades que cremaren les oliveres, els baixos preus dels productes del camp, i l'emigració constant n'han canviat l'economia. Pocs pagesos; de pastors, els mínims; d'abellers, uns quants..., i el turisme que manté la població i l'economia locals.

El nucli antic està envoltat de bellesa arquitectònica. El seu ajuntament, construït l'any 1584, és una obra renaixentista de les més qualificades de tot Catalunya. La seva església, dedicada a Santa Magdalena, malauradament eixamplada al segle XVII, va malmetre la bellesa de l'antic temple gòtic del qual encara resta l'absis, restaurat, i que dona a conèixer la riquesa del passat.

La natura que l'embolcalla i tant d'encant inspiren literats i artistes, novel·listes, pintors i artesans que hi resideixen. En tenim els exemples d'Elena Solé, novel·lista, poeta i pintora, de Sílvia Mayans, novel·lista i

Anton Monner
cronista de Gandesa

enamorada del paisatge, les germanes Pallarès, que de la cera n'han fet l'art, els germans Alba i Àngel Solé, periodista i escriptor, o David Martí, novel·lista, que entre d'altres deixen petjada constant. El bon saber fer els dona prestància per arreu on passen; i així donen a conèixer el seu meravellós poble.

Arnes ha trobat la senda del nou pas de la seva economia. D'un poble de molta història dependent durant segles de la Comada d'Orta (Horta de Sant Joan), avui també gran potència turística gràcies als Ports, reserva natural, al conjunt arquitectònic, els albergs, els menjars dels restaurants, els tolls del riu i els aires purs que hi bufen: ha canviat l'agricultura pel turisme.